

REHPA

Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

PRAKSISBESKRIVELSER FORSKNINGSKLINIK REHPA

- Standard rehabiliteringsforløb for mennesker med eller efter kræft

REHPA

Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Praksisbeskrivelser – Forskningsklinik REHPA.
Standard rehabiliteringsforløb for mennesker med eller efter kræft.

Redaktion: Annette Rasmussen, Eva Jespersen, Tina Backmann & Lene Jarlbæk

Copyright©2020 REHPA, Videncenter for Rehabilitering og Palliation

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse.
Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til REHPA.

Design: Company:k
Foto: Fotograf Finn Brøndum, fotograf Nils Lund og REHPA
Tryk: Print & Sign, SDU
Oplag: 200 stk.

ISBN: 978-87-93356-43-6 (trykt udgave)
ISBN: 978-87-93356-44-3 (online)

REHPA, Videncenter for Rehabilitering og Palliation
Vestergade 17
5800 Nyborg
Telefon 21 81 10 11
Mail: rehpa@rsyd.dk
www.rehpa.dk

Rapporten er fagligt godkendt af videncentrets medarbejdere og eksternt reviewet.
Udarbejdelsen af og baggrunden for rapporten fremgår af forordet.

Rapporten kan downloades fra www.rehpa.dk.

Redaktion- og forfatterpræsentationer

Annette Rasmussen
Sygeplejerske, klinisk leder
Cand.cur.
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Marianne Boll Kristensen
Ph.d.-studerende, klinisk diætist
Cand.scient.
Ernærings- og Sundheds-
uddannelsen, Københavns
Professionshøjskole og REHPA,
Videncenter for Rehabilitering og
Palliation

Dorthe Søsted Jørgensen
Sygeplejerske
Master i Sundhedsantropologi
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Mette Tikjøb Grymer
Sognepræst
Cand.theol.
Nyborg Kirke

Eva Jespersen
Fysioterapeut
Ph.d.
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation
og Forskningsenheden for
Rehabilitering, Odense
Universitetshospital

Nina Rottmann
Psykolog
Lektor, ph.d.
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation og
Institut for Psykologi, Syddansk
Universitet

Graziella Zangger
Fysioterapeut,
Cand.scient.san.
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Rikke Tornfeldt Martens
Fysioterapeut, MSA
Master i Sundhedsantropologi
Efteruddannelser i neurofysioterapi,
medicinsk træningsterapi,
pilatesinstruktør og personlig træner
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Jan Tofte
Socialrådgiver
Efteruddannelser i kognitive
behandlingsformer og
arbejdsmarkedsforhold
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Susan Dybkjær Johansson
Fysioterapeut, yogalærer og
mindfulness instruktør
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Lene Jarlbæk
Læge
Ph.d., overlæge, onkolog
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Tina Backmann
AC-konsulent, fysioterapeut
Cand.scient.san.
REHPA, Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

KLINISK INDSATS 6: Eksistentiel dimension i rehabilitering

Mette Tikjøb Grymer & Annette Rasmussen

Program for 5-dagesopholdet

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
7.45-8.15 Morgenmad				
Hver morgen 8.45 Morgensamling				
9.45-10.15 Ankomst til REHPA og indkvartering	9.00-10.30 Valgfri session Hvad med arbejdslivet? v. socialrådgiver	9.00-12.00 Min fysiske form Test og introduktion v. testholdet	9.00-11.30 Kræft og psyke v. psykolog	9.00-10.00 Krop og bevægelse v. fysioterapeut
10.45-11.15 Velkomst og introduktion v. forløbsleder	10.45-12.00 Træthed v. sygeplejerske		10.30-11.30 Krop og bevægelse fortsat	9.00-10.15 Træning efter dagbog v. fysioterapeuterne
11.15-12.00 Walk and talk			10.45-12.15 Valgfri session Mad og måltider eller Intimitet og seksualitet v. sexolog	9.00-10.30 Valgfri session: Mad og måltider eller Intimitet og seksualitet v. sexolog
			11.00-12.15 Træning efter dagbog v. fysioterapeuterne	09.00-10.00 Motivation og forandringsprocesser v. socialrådgiver
				10.30-11.10 Min handleplan
				11.10-12.00 Gruppedialog om handleplan
12.00 Frokost (torsdag kl. 12.15)				
13.00-14.15 Fælles præsentation	13.00-16.00 Min fysiske form Test og introduktion v. testholdet	13.00-14.15 Træthed v. sygeplejerske	13.00-14.00 Krop og bevægelse v. fysioterapeut	13.00-15.30 Kræft og psyke v. psykolog
14.45-16.15 Søvnbesvær v. sygeplejerske		14.45-16.15 Valgfri session Hvad med arbejdslivet? v. socialrådgiver	14.30-15.30 Krop og bevægelse fortsat	13.00-17.00 Massage og Individuelle samtaler
17.45-18.00 Velkomst v. aftenværtinde				12.45-13.00 Check ud fra værelser
				13.15-14.00 Afslutning og på gensyn
				14.00 Afrejse
18.00 Aftensmad				
19.30-21.00 Musik og sang	19.30-21.00 At være menneske v. præst		20.00 Gåtur/spille-aften/filmaften	

Baggrund

Når mennesker bliver ramt af livstruende sygdom, herunder kræft, opstår der hos mange et behov for at finde mening, håb og tro. Nationale og internationale videnskabelige undersøgelser dokumenterer, at en alvorlig kræftsygdom medfører spørgsmål af eksistentiel og åndelig karakter hos det enkelte menneske (Graven et al., 2019; Elisabeth Assing Hvidt, 2013; E. Assing Hvidt, Iversen, & Hansen, 2013; N. C. Hvidt, Mikkelsen, Zwisler, Tofte, & Assing Hvidt, 2019; Johannessen-Henry, Deltour, Bidstrup, Dalton, & Johansen, 2013). Dette er også adresseret i Sundhedsstyrelsens *Forløbsprogram for rehabilitering og palliation i forbindelse med kræft* (Sundhedsstyrelsen, 2018). Her betones, at indsatsen kan bestå af samtale om eksistentielle og åndelige spørgsmål. I Danmark peger erfaringer på, at den eksistentielle dimension i kommunal rehabilitering ikke systematisk imødekommes. Hvorimod det specialiserede palliative felt, herunder hospice, gennem år har opbygget erfaring og forskning inden for dette område.

I forbindelse med et standard rehabiliteringsforløb indgår afdækning af eksistentielle behov, her angiver mange deltagere behov vedrørende eksistens og tro.

Menneskets eksistens belyses ofte ud fra en fænomenologisk tolkning af livet med reference til Løgstrup og Kierkegaard. Tolkningen er uhildet og præcis, som livet er, og kommer til syne i en dybt alvorlig situation med livstruende og/eller kronisk sygdom. Med kernetemaer som liv, død, angst, kærlighed, had, taknemmelighed, misundelse, tilgivelse, håb og kontemplation m.m. legitimeres tanker hos den enkelte. Gennem dialog adresseres det menneskelige ansvar ved at være i verden samt den eksistentielle pligt, der hører til det at være menneske, rask som syg. Dette primært ud fra teologerne K.E. Løgstrup (Løgstrup, 2013; Løgstrup & Wiwe, 2011), Søren Kierkegaard (Kierkegaard & Thielst, 2011) og N.F.S. Grundtvig.

Formål

- At deltagerne oplever rum til italesættelse og anerkendelse af ofte modsatrettede følelser i forhold til det at være menneske og være eksistentielt ramt.
- At deltagerne præsenteres for begreber som mening/meningsløshed, håb/håbløshed, liv/død og angst og indgår lyttende eller bidragende til dialog om disse menneskelige begreber.
- At deltagerne oplever forskellige religiøse, åndelige eller spirituelle ståsteder blive anerkendt.

Indhold

Oplægget om eksistens foregår gruppebaseret. Det tager udgangspunkt i ovennævnte fænomenologiske tolkning af livet. Underviseren er ofte præst i den danske folkekirke og er som sådan ikke neutral i egen livsytning, men forkyndelse er ikke hensigten.

I oplægget etableres et åbent og fortroligt rum, hvor enhver – uanset religiøs anskuelse eller ej, kan deltage. Dermed rettes opmærksomheden mod, at mennesker kan føle sig meget skrøbelige, når talen falder på eksistentiel ensomhed, som alvorlig sygdom ofte medfører, og som i mange tilfælde er velkendt af andre. Spejlingen opleves ofte som en lettelse for den enkelte, fordi tabuet er brudt. To, der deler samme ensomhed, kan mindske følelsen af at være alene.

Arbejdsmetoden er fænomenologisk, og baggrunden er eksistentialistisk baggrundsfilosofi. Således arbejdes med en tilgang, hvor udgangspunktet er verden, som den af mange opleves, snarere end, hvordan man kan føle, den burde være. I gruppeoplæggene beskrives:

- Hvordan den enkelte deltager eventuelt kan føle, at hans/hendes liv er.
- Hvad ønsket og håbet er for livet.
- Hvad han/hun frygter i forbindelse med det ønske.

Der gives eventuelt bud på, hvordan man kan være lige der i livet; enten som raskmeldt, med recidiv eller som uhelbredeligt syg. Der er altid mulighed for dialog, idet deltagernes konkrete situation og baggrund, uddannelse og alder naturligvis gør livet såre forskelligt.

Der skabes en dialog om det menneskelige ansvar ved at være i verden. Det er endvidere målet, at tilhørerne ikke føler, at sygdom og lidelse i enhver henseende reducerer dem og deres livskvalitet og sætter dem på standby, men i stedet at påvise at de bliver, og allerede er blevet, anderledes. Denne ændring og bevidstgørelse kan medføre et håb til livet, ligesom der også peges på en mulig tolkningsnøgle, som indbefatter et hinsidigt håb, der kan tale livet op i en kompliceret situation. Grundtvigs salmeskat inddrages ofte i sessionen.

Tids- og læringsrum

På anden aften foregår sessionen i dagligstuen og varer ca. halvanden time efterfulgt af kaffe, hvor præsten fortsat er til stede og klar til dialog – evt. også med deltagervalgte sange og salmer. Deltagerne har desuden mulighed for at vælge individuel samtale med samme fokus og oplægsholder efter aftale.

Kompetencer

Den dialogbaserede undervisning varetages af udvalgte præster, som har stor relevant viden og erfaringer med eksistentielle og åndelige forhold i relation til mennesker med livstruende sygdomme eller erfaring med særlige grupper, fx unge med/efter kræft. Undervisningen kan også varetages af andre, fx filosoffer eller sygeplejerser med fornødne efter-/videreuddannelser og erfaring.

Referencer

- Graven, V., Hvidt, E. A., Roessler, K. K., Thomsen, K. F., Lindqvist, O., Rasmussen, A., . . . Hvidt, N. C. (2019). *Energi til livet: Et eksistentielt patientforløb for mennesker med eller efter kræft*. Retrieved from Nyborg: https://www.rehpa.dk/wp-content/uploads/2019/06/Energi-til-livet_final.pdf
- Hvidt, E. A. (2013). Sources of "relational homes": A qualitative study of cancer survivors' perceptions of emotional support. *Mental Health, Religion & Culture*, .16(6), pp. doi:10.1080/13674676.2012.708652
- Hvidt, E. A., Iversen, H. R., & Hansen, H. P. (2013). 'Someone to hold the hand over me': The significance of transpersonal 'attachment' relationships of Danish cancer survivors. *European Journal of Cancer Care*, .22(6), pp. doi:10.1111/ecc.12097
- Hvidt, N. C., Mikkelsen, T. B., Zwisler, A. D., Tofte, J. B., & Assing Hvidt, E. (2019). Spiritual, religious, and existential concerns of cancer survivors in a secular country with focus on age, gender, and emotional challenges. *Support Care Cancer*. doi:10.1007/s00520-019-04775-4
- Johannessen-Henry, C. T., Deltour, I., Bidstrup, P. E., Dalton, S. O., & Johansen, C. (2013). Associations between faith, distress and mental adjustment--a Danish survivorship study. *Acta Oncol*, 52(2), 364-371. doi:10.3109/0284186X.2012.744141
- Kierkegaard, S., & Thielst, P. (2011). *Sygdommen til døden* (Udgave i moderne retskrivning og med forklarende noter ed.). Helsingør: Det lille Forlag.
- Løgstrup, K. E. (2013). *Opgør med Kierkegaard* (4 ed.). Aarhus: Klim.
- Løgstrup, K. E., & Wiwe, C. F. (2011). *Den etiske fordring*. Aarhus: Systime.
- Sundhedsstyrelsen. (2018). *Forløbsprogram for rehabilitering og palliation i forbindelse med kræft*. Retrieved from Kbh: <http://www.sst.dk/~media/B0FD5078B1654B33A9E744CCBAE89022.ashx>

REHPA

Videncenter for
Rehabilitering og Palliation

Vestergade 17
5800 Nyborg
Telefon 21 81 10 11
Mail: rehpa@rsyd.dk
www.rehpa.dk

linkedin.com/company/rehpa

twitter.com/REHPA_DK

facebook.com/REHPA.DK